

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/9673
Toplantı Tarihi/Sayısı : 15.2.2023/32
Karar Numarası : 2023/175
Başvuran : R.K.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Erzurum H Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın kaldığı ceza infaz kurumunda çeşitli hak ihlallerine uğradığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda, başvuran özetle:

a. Mahpusların ayakta sayımın yapıldığını, oda kapılarının sertçe kapatılıp açıldığını durumu Kurum İdaresine bildirmeleri sebebiyle tehdit edildiklerini,

b. Bazı mahpusların odalarının talepleri olmadan değiştirildiğini ve bazı mahpuslara siyasi ve politik kimlikleri sebebiyle katı tecridin uygulandığını,

c. Televizyonda çok yönlü-tarafsız bir kanalın bulunmadığını,

ç. Siyasi suçlu olmaları sebebiyle herhangi bir faaliyete katılamadıklarını,

d. Kendilerine psikolojik ve fiziki şiddet uygulandığını iddia etmekte; gerekli soruşturmaların başlatılmasını ve yaşanan hak ihlallerinin sona erdirilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Erzurum H Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 27.09.2022 tarihli yazılı görüşte özetle:

a. Hükümlü ve tutukluların ayakta sayım yapılması iddiaları ile ilgili olarak; Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Yönetmelik'in 34'üncü maddesinin sekizinci ve dokuzuncu fıkrasında yer verilen "Sayımlar, yatma planları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir. Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır." hükümleri gözetilerek yapıldığı, ayakta sayım alındığına dair iddiaların tamamen asılsız olduğu,

b. Oda kapılarının sertçe kapatılıp açıldığı ve Kurum İdaresine bildirmeleri sebebiyle tehdit edildikleri ile bazı hükümlülerin siyasi ve politik kimlikleri sebebiyle katı tecridin uygulandığı ve talepleri olmamasına karşın odalarının değiştirilmesi iddialarıyla ilgili olarak; başvuranın iddialarını destekleyecek herhangi bir şikayetin ceza infaz kurumuna yapılmadığı, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı

Hakkındaki Yönetmelik'in 28'inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek" hükmü ve 5275 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan "Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir. Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması halinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz." hükümleri doğrultusunda alınan risk analiz raporları ve Kurum güvenlik kayıtları göz önünde bulundurularak hazırlanan raporlar doğrultusunda Kurumda İdare ve Gözlem Kurulu tarafından hükümlü ve tutukluların oda değişikliklerinin yapıldığı ve bu güne kadar herhangi bir şikâyetle bulunmadığı,

c. Televizyonda çok yönlü-tarafsız bir kanalın bulunmadığı iddiaları ile ilgili olarak; Kurumda kapalı yayın sisteminde yayınlanacak kanalların, hükümlü ve tutuklulardan talep toplanarak mevzuat çerçevesinde İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile belirlendiği,

ç. Suçları nedeniyle faaliyete katılamadıkları, kendilerine psikolojik ve fiziki şiddet uygulandığı iddialarıyla ilgili olarak; Kurumun fiziki şartları ve imkanları doğrultusunda Kurumdaki tüm faaliyetlere mevzuat çerçevesinde katılabilecek hükümlü ve tutukluların katılımı için gerekli işlemlerin titizlikle yürütüldüğü, başvuranın serbest spor etkinlikleri ile merkezi yayın sisteminden sinema gösterimi etkinliklerine katıldığı ve 15.08.2022 tarihli dilekçesiyle Manevi Rehberlik Biriminin oda ziyaretleri faaliyetine katılmayacağını belirttiği, ayrıca Kurum Psiko-sosyal Servisine çıkmak istemediğini belirttiğinin kayıt tetkikinden anlaşıldığı, bu doğrultuda mevzuat çerçevesinde hükümlü ve tutuklulara sağlanan imkânlardan hükümlünün kendi rızası ile yararlanmadığı, hükümlünün bu güne kadar eğitim biriminden ve il halk kütüphanesinden herhangi bir kitap talebinin bulunmadığı, talebinin bulunması halinde Kurumun yapılacak etkinliklere katılımı için değerlendirmeye alınabileceğinin kayıtların tetkikinden anlaşıldığı,

d. Konu hakkında yapılan incelemeler neticesinde Kurumda yapılan tüm iş ve işlemlerin mevzuat çerçevesinde insan hakları ve insan onuru göz önünde bulundurularak imkânlar doğrultusunda yapıldığı, Kurum personelinin herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığı,

ifade edilmiştir.

4. Başvurana muhatap Kurumun yazılı görüşü hakkındaki görüşünü içeren cevabi yazısını 15 gün içerisinde Kurumumuza sunması için 30.09.2022 tarihinde posta yoluyla yazı gönderilmiş ancak başvurandan cevap gelmemiştir. Yapılan araştırmada, başvuranın söz konusu yazıyı aldığı ve başvuranın 16.11.2022 tarihinde Dumlu 2 No'lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil edildiği anlaşılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

7. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden de incelenir.*"

8. Aynı Yönetmelik'in "*Ön inceleme üzerine verilecek kararlar*" başlıklı 49'uncu maddesinin altıncı fıkrasına

göre; "Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir." hükmü ile "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın Ceza İnfaz Kurumuna ilişkin şikâyet ve talepleri ilgili mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Başvuran, mahpusların odalarının talep edilmeksizin İdare tarafından değiştirildiğini iddia etmiştir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 49'uncu maddesine göre; "Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir. Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması halinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır..." Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre İdare ve Gözlem Kurulu "Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek." görev ve yetkisini haizdir. Bu doğrultuda, Kurumun mahpusların odalarını belirlemesi ve değiştirmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

11. Başvuran Kurumda mahpusların ayakta sayımının yapıldığını öne sürmüştür. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Yönetmelik'in 34'üncü maddesinin sekizinci ve dokuzuncu fıkrasına göre; "Sayımlar, yatma planları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir. Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır." Kurum, iddianın asılsız olduğunu ve bu konuda Kuruma herhangi bir şikâyet veya talepte bulunulmadığını belirtmiştir. Başvuran, iddiası ile ilgili olgulara dayalı bilgi vermemiştir.

12. Başvuran tarafından televizyonda çok yönlü-tarafsız bir kanalın bulunmadığı iddia edilmiştir. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı" başlıklı 67'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasına göre; "Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir. Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir..." Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 07.06.2022 tarihli kararında; TRT-1, TRT Belgesel, Show TV, TV 2, Kanal-D, TV-8, DMAX, Star TV, NHK World, TRT Kurdi, CNN Türk, Fox TV, Haber Türk, NTV, 8.5 TV, beIN Sports, Dream Türk, TRT Spor vb. kanallara izin verildiği, kanalların çeşitli dil ve içerikte olduğu, hem devlet ve hem de özel televizyon kanallarına yer verildiği görülmüştür.

13. Başvuranın; oda kapılarının sertçe kapatılıp açıldığı ve Kurum İdaresine bildirmeleri sebebiyle tehdit

edildikleri ile bazı hükümlülere siyasi kimlikleri sebebiyle katı tecrit uygulandığı iddiaların ilişkin olarak muhatap İdare, bu iddialara ilişkin Kuruma herhangi bir başvuruda bulunulmadığını ifade etmiştir. Başvuran iddialarıyla ilgili olgulara dayalı bilgi vermemiş, ilgili tarafa başvurduğuna ilişkin belge veya bilgi sunmamış, olayların zamanına, meydana geldiği yere ve kim/ler tarafından yapıldığına ilişkin bilgi vermeyerek iddialarını ayrıntılı bilgi ve delillerle somutlaştırmamıştır.

14. Başvuran, suçları nedeniyle faaliyete katılmadıklarını, kendilerine psikolojik ve fiziki şiddet uygulandığı iddia etmiştir. İdare; başvuranın serbest spor etkinlikleri ile merkezi yayın sisteminden sinema gösterimi etkinliklerine katıldığını, Manevi Rehberlik Biriminin oda ziyaretleri faaliyetine katılmayacağını belirttiğini, Kurum Psiko-sosyal Servisine çıkmak istemediğini, bu doğrultuda mevzuat çerçevesinde hükümlü ve tutuklulara sağlanan imkânlardan hükümlünün kendi rızası ile yararlanmadığını ve başvuranın bu güne kadar Kurum Eğitim Biriminden ve il halk kütüphanesinden herhangi bir kitap talebinin bulunmadığını ifade etmiştir. İdare başvuranın Kurum Manevi Rehberlik Biriminin oda ziyareti etkinliğine katılmak istemediğini belirten dilekçesi ile etkinliklere katıldığına ilişkin bilgi ve belgeleri sunmuştur. Başvuran suç grubu dolayısıyla hangi faaliyetlere katılmadığına, katılmadığı Kurum faaliyetlerinin isimlerine ve düzenledikleri zamana, maruz kaldığını iddia ettiği fiziksel ve psikolojik şiddetin içeriğine, zamanına, yerine ve faillerine ilişkin herhangi bir bilgi vermeyerek iddialarını delillerle ve ayrıntılı bilgilerle somutlaştırmamıştır.

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (*AİHM-Klass-Almanya Kararı, §30*). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde "makul kuşkunun kalmaması" şeklindeki kanıtama standardını kabul etmektedir ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (*İrlanda – Birleşik Krallık Kararı, §161*). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM) de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (*Turan Günana Kararı, B. No: 2013/3550, 19.11.2014, § 33*).

16. Başvuranın dilekçesi ve muhatap Kurumun yazılı görüşü birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın iddialarının, İdarenin sunduğu ilgili bilgi ve belgeler incelendiğinde gerçeği yansıtmadığının anlaşıldığı, muhatap Kurumun mevzuata aykırı olarak görev ve yetkilerini kullandığını gösteren herhangi bir delil bulunmadığı ve bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

17. Sonuç olarak; Ceza İnfaz Kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca "**kabul edilmez**" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 15.02.2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye